

KUNSTNEREN SOM STADSARKITEKT

Tidligere har den lille vesthimmerlandske by Aars mest været kendt på kulturfronten som findested for Gundestrupkarret. Men nu profilerer byen sig som et sted, der satser på kunst og arkitektur. Lokalpolitikerne har allieret sig med en af Danmarks største kunstnere – Per Kirkeby, der nærmest fungerer som stadsarkitekt i Aars. Af Torben Kastrup

Aars er billedkunstneren Per Kirkebys sted. Allerede ved rundkørslerne på vej ind til den lille himmerlandske by bliver besøgende hilst velkommen af hans høje røde teglstensårne. På Kimbrertorvet midt i byen står et andet teglstensbyggeri af Kirkeby, og tilbygningen til Vesthimmerlands Museum, den såkaldte Torshammer, bærer hans signatur. Per Kirkeby – en af vor tid største billedkunstnere – er også designeren bag byens kommende musik-

hus, som man snart tager det første spadestik til. Men det hele begyndte i 1980, da Kirkeby fik sin første udsmykningsopgave på Vesthimmerlands Gymnasium, og siden dengang har han haft særstatus i Aars.

Branding af en provinsby

I 1999, da Per Kirkebys tilbygning til Vesthimmerlands Museum blev indviet, blev Kirkeby samtidig udnævnt til æresborger

Allerede ved rundkørslerne på vej ind til Aars bliver man budt velkommen af Per Kirkebys seks meter høje steler. I folkemunde kaldes de for 'transformatorstationer'.

i Aars – en by, han tidligere havde beskrevet som grim. Første gang han kom til Aars, udtalte han, at byen trængte til noget udsmykning, og efterfølgende har han så fået lov til at være byens udsmykningskunstner nummer ét – og bygningsdesigner på byens prestigefyldte kulturbyggerier. Om de mange røde teglsten, som Per Kirkeby tilføjer Aars, forskønner byen eller ej, er der delte meninger blandt de godt 7000 indbyggere. Men byens politikere er ikke i tvivl; de ser Per Kirkeby og hans værker som en stor gevinst for byen. De lægger da heller ikke skjul på, at de bruger Kirkeby til at profilere den forholdsvis ukendte danske provinsby.

“Vi har en dynamisk erhvervs- og handelsby, hvor også kunst, kultur og oplevel-

ser er tænkt ind i byrummet. Og det er Per Kirkeby, som har lavet de største kunstværker i byen. Hvis vi ikke havde ham, havde vi nok heller ikke de mange

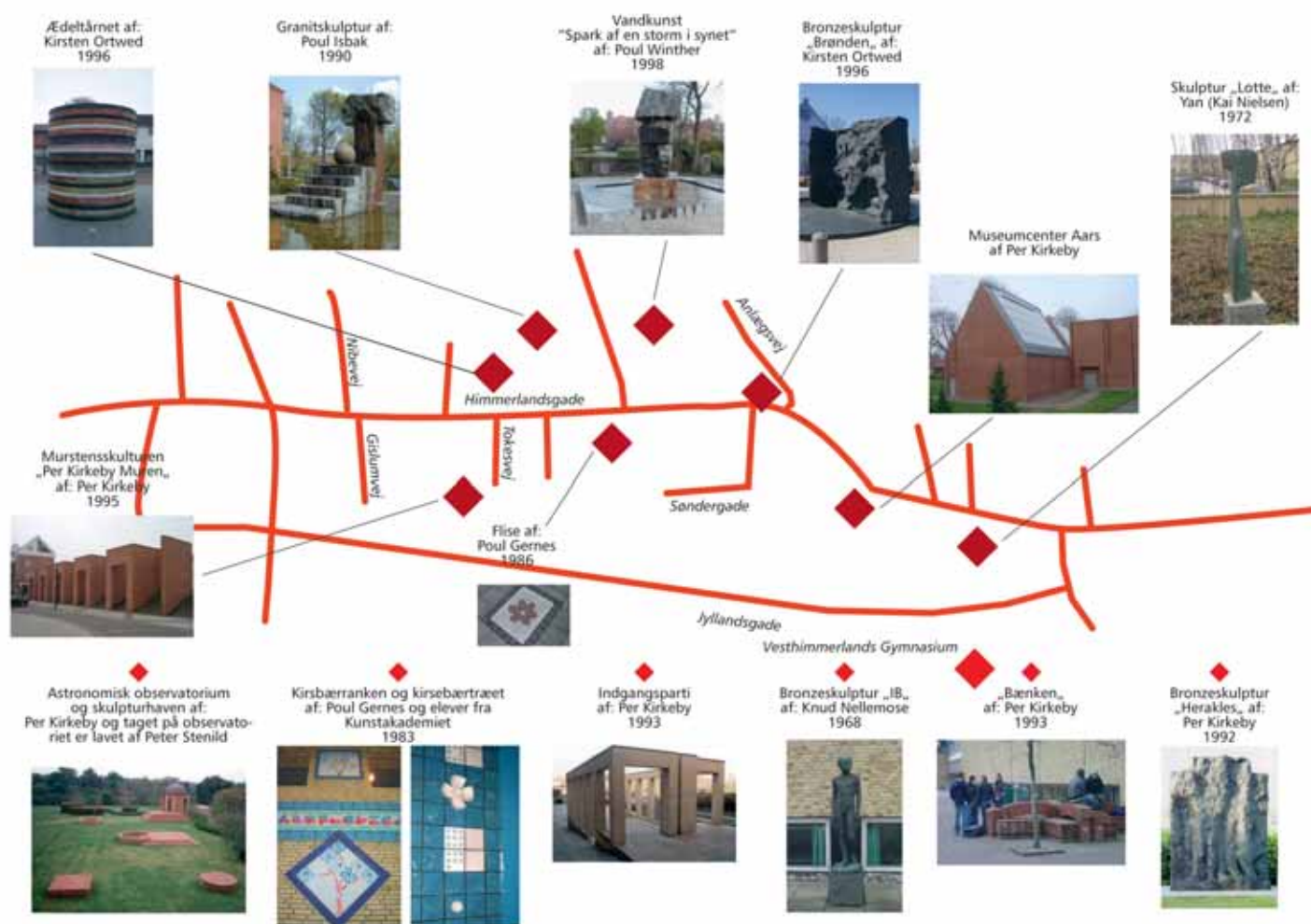
“Ved tilbygningen til Vesthimmerlands Museum arbejdede Per Kirkeby sammen med arkitekten Jens Bertelsen, og sammen med ham tegnede kunstneren også et forslag i konkurrencen til det nye kunstmuseum i Århus. Og ved det kommende musikhus i Aars samarbejder Kirkeby med arkitektfirmaet Kjaer & Richter.”

busser med besøgende, som bliver guidet rundt i byen,” siger den konservative borgmester, Knud Kristensen.

Kulturudvalgsformand Jan Dyregaard (V) er enig med borgmesteren og mener, at Per Kirkeby er med til at brande Aars

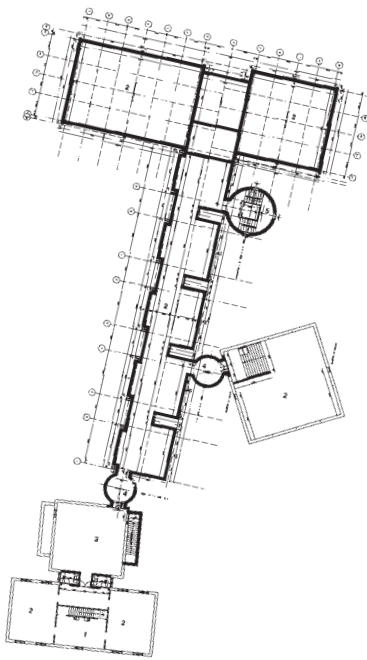
– og at han gør byen til noget helt specielt. Jan Dyregaard har mødt folk fra fjerne verdenshjørner, som udelukkende er kommet til Aars for at se Kirkebys værker.

“Vores brug af Per Kirkeby skal signalere, at vi ikke er bange for store projekter eller udfordringer. Selvom vi ligger lidt langt ude på landet, skal vi også kunne overskride nogle grænser. Og det er en af de ting, vi gør ved at satse så meget på

Aars Kommune bruger bevidst kunsten som et led i branding af byen. Her ses et turistkort, der viser placeringen af nogle af "Aars' Kunstskatte". Layout: Allerup Design

KUNST OG ARKITEKTUR

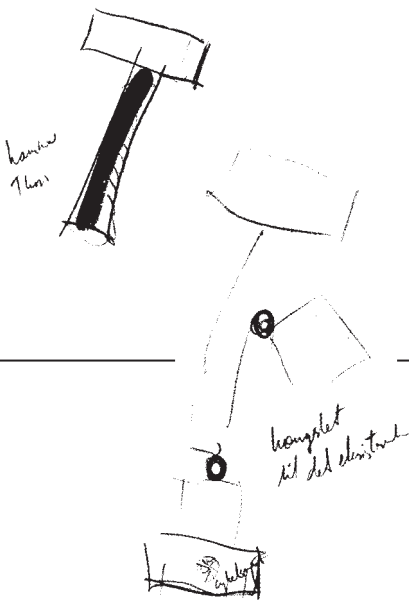

AARS KOMMUNE

I Aars Kommune bor der 13.359 indbyggere, heraf 7.364 i selve Aars by.

Fra 1. januar 2007 bliver Aars Kommune lagt sammen med Farsø, Løgstør og Aalestrup Kommune i Vesthimmerlands Kommune.

Gundestrupkarret, eller Gundestrupkedlen, er en ni kilo tung sølvkedel fundet i Gundestrup Mose ved Aars. Karret er rigt udsmykket og på bunden ses en tyr. Karrets formål har sikkert været at opsamle blodet fra de tyreofringer, som indgik i kelternes religion. Det originale kar findes på Nationalmuseet, mens en kopi kan ses på Vesthimmerlands Museum.

kunst og kultur,” fortæller kulturudvalgsformand Jan Dyregaard.

Samtidig gør kulturudvalgsformanden opmærksom på, at Aars i midten af 1990’erne allierede sig med arkitektjournalist Peter Olesen, som gav dessiner for, hvad man kunne gøre ved hovedgaden,

handelsby i tæt konkurrence med 24 andre provinsbyer.

Verdenskunst til discountpris

Rundt omkring i Aars findes der også værker af andre store danske billedkunstnere som Kirsten Ortwed, Ingvar Cronhammar

“Vi har en dynamisk erhvervs- og handelsby, hvor også kunst, kultur og oplevelser er tænkt ind i byrummet. Og det er Per Kirkeby, som har lavet de største kunstværker i byen. Hvis vi ikke havde ham, havde vi nok heller ikke de mange busser med besøgende, som bliver guidet rundt i byen.” (Knud Kristensen, kons. borgmester i Aars)

så den blev smukkere. Ligesom politikerne tog Per Kirkebys kritik til sig, tog handelsstandsforeningen Peter Olesens dom til efterretning og førte hovedgadens facader tilbage til et mere oprindeligt udseende og ryddede op i skiltningen.

“Jeg tør roligt sige, at der ikke er mange byer i Danmark, der har en hovedgade, der kan måle sig med vores her i Aars. Når folk kommer hertil og kører op og ned ad hovedgaden, er de simpelthen ved at tabe næse og mund i benovelse,” siger Jan Dyregaard.

At Aars vitterlig har en god og fin handelsgade, har byen endog fået bevis på. Den vesthimmerlandske by er nemlig lige blevet kåret som Danmarks tredjebedste

og Poul Gernes, men det er Kirkeby, der dominerer bybilledet.

“Per Kirkeby er en meget visionær person, og derudover har han tilgodeset Aars på en pæn måde. Han har aldrig taget urimelige honorarer, men rent faktisk sponsoreret meget af den kunst, han har lavet for os,” siger borgmester Knud Kristensen.

Udsmykningerne af byens fire rundkørsler har kun kostet to millioner kroner, og heraf har kommunen selv betalt de 400.000. Resten er bekostet af lokale pengeinstitutter og fonde, og håndværkerne har givet billige tilbud på opførelsen af de seks meter høje murstenstårne, ligesom Per Kirkebys honorar har været beskedent. At Kirkeby kalkulerer med et

Vesthimmerlands Museum er inspireret af den såkaldte Torshammer. Her er udstillingsgenstandene i sikkerhed bag solide teglmure. Museets tilbygning er opført 1999. Fotos: Vesthimmerlands Museum

specielt lavt prisniveau, når han arbejder i Aars, er dog ikke årsagen til, at kommunen så flittigt benytter ham som kunstner og bygningsdesigner, forsikrer lokalpolitikkerne.

“Vi vælger ham, fordi de værker, han designer, hovedsageligt bliver lavet af danske produkter. Det er dansk tegl, han udfører sine ting i. Det, at der faktisk indgår så stor en del danske materialer i hans kunstudmykning, er noget, vi som

nation kan være stolte af. Men vi vælger ham også, fordi han er fascineret af at hjælpe os. Og endelig vælger vi ham, fordi vi kan lide hans værker – og i øvrigt ikke kan få øje på nogen, som matcher ham,” fortæller borgmesteren i Aars.

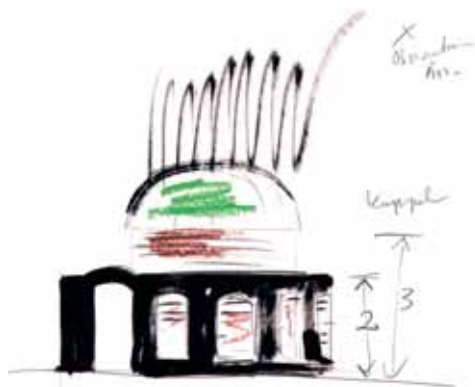
Også kulturudvalgsformand Jan Dyregaard er glad for Per Kirkeby og ser ham som byens private arkitekt og kunstner:

“Kirkeby er en verdenskunstner, og jeg er imponeret over, at han vil bruge tid og

Øverst: “Kimbler Muren” er et kunstværk, man kan bevæge sig rundt i. Den kaldes ‘Pis-muren’ i folkesmunde pga de mange nicher, hvor man kan lade vandet efter en våd bytur

Nederst: Per Kirkeby kan også bygge i gule tegl. Her indgangspartiet til Vesthimmerlands Gymnasium.

KUNST OG ARKITEKTUR

energi på Aars. Hans værker er så spændende og varierede,” siger kulturudvalgsformanden.

Men Per Kirkeby er kunstner, så hvorfor bruge ham til mere end kunstudsmykninger? Hvorfor også bruge ham som en slags stadsarkitekt?

“Nu er det sådan, at Kirkeby kun designer formen for derefter at indgå i et samarbejde med arkitekten, der laver de rigtige faglige streger,” forklarer Knud Kristensen, som ikke drømmer om at få andre arkitekter til byen, heller ikke hvis han frit kunne vælge.

Ved tilbygningen til Vesthimmerlands Museum arbejdede Per Kirkeby sammen med arkitekten Jens Bertelsen, og sammen med ham tegnede kunstneren også et forslag i konkurrencen til det nye kunstmuseum i Århus. Og ved det kommende musikhus i Aars samarbejder Kirkeby med arkitektfirmaet Kjaer & Richter A/S.

Murstensskulpturer til debat

Hverken Jan Dyregaard eller Knud Kristensen er bange for, at Per Kirkeby og hans røde tegl skal komme til at fylde for meget i den lille by.

“Vi synes ikke på nogen måde, at det er for meget. Vi har før set en lille by blive

stor. Når vi har nogle værker af verdenskunstneren Per Kirkeby samlet her, så gør det også, at vi kan matche os med andre byer,” siger borgmester Knud Kristensen.

Heller ikke museumsleder på Vesthimmerlands Museum, Bo Madsen, synes, der er for mange værker af Per Kirkeby i Aars.

“I modsætning til købstæderne har de gamle vej- og stationsbyer – som for eksempel Aars – ingen markedsplads. De har ingen midte, men er underligt uafgrænsede. Så ved at bruge én formgiver og ved at bygge i tegl, som passer til resten af byen, skaber vi nogle faste holdpunkter. Gymnasiet og museet er naboer, og det kommende musikhus kommer til at ligge ved siden af, så der opstår en slags citadel, som markerer byen,” fortæller Bo Madsen, der selv foreslog Per Kirkeby som arkitekt til udvidelsen af Vesthimmerlands Museum.

Når nye Per Kirkeby-teglstensbyggerier skyder op som paddehatte rundt omkring i Aars, er det dog ikke alle byens borgere, der er begejstrede. Og lokalpolitikere er udmærket klar over, at deres vælgere ikke altid er enige. Men de regner med, at folk vænner sig til murstensbyggerierne.

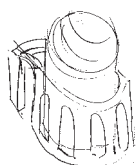
“Kunst skal provokere, stille spørgsmål og skabe diskussion. Særligt Kimbrer Mu-

ren skabte i sin tid heftig debat, men jeg tror faktisk, at folk kan lide den i dag. Jeg kan heller ikke selv se alle nuancer i Kirkebys værker, for jeg er ikke så god til sådan noget kunst, men jeg synes, at det er spændende, fordi det vækker opsigt,” siger kulturudvalgsformand Jan Dyregaard.

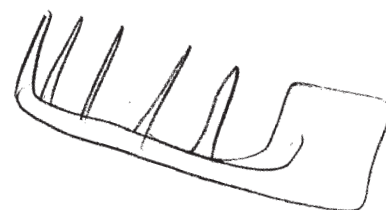
Også museumsleder Bo Madsen har erfaret, at mange mennesker hellere så pileflet end Per Kirkebys murstensskulpturer, som de ikke forstår.

“Den anerkendte kunst kan ikke altid forstås af almindelige mennesker uden for de store byer. Der er mange, som stadig kan lide hjorten ved skovsøen eller som foretrækker et rent funktionelt byggeri med store ordentlige termoruder,” konkluderer Bo Madsen.

For dem af kommunens borgere, som er mere til natur og pileflet end til Per Kirkebys røde teglsten, er der lys forude. Strukturreformen betyder nemlig, at Aars Kommune bliver lagt sammen med nabo-kommunerne i en stor vesthimmerlandsk kommune. Og dermed bliver Aars Kommune også en limfjordskommune med masser af fredede naturområder, hvor der ikke må bygges i røde tegl.

Det var på Vesthimmerlands Gymnasium, det hele begyndte. Her ses Per Kirkebys astronomiske observatorium i skulpturparken ved Vesthimmerlands Gymnasium.

Redebank = Kunstik

VÆRKER AF PER KIRKEBY I AARS

1980: Stort oliemaleri på Vesthimmerlands Gymnasium.

1985: Korsformet murstensskulptur som udsmykning foran gymnasiet, og i de følgende år opføres en hel skulpturpark i røde teglsten – blandt andet et astronomisk observatorium.

1992: Fire meter høj bronzeskulptur foran Vesthimmerlands Gymnasium.

1993: Indgangsparti til Vesthimmerlands Gymnasium i gule teglsten.

1995: "Kimbrier Muren", 34 meter lang og fem meter høj murstensskulptur på Kimbrertorvet.

1999: "Torshammer", tilbygning til Vesthimmerlands Museum, opført i røde teglsten.

2006: Fire murstensskulpturer i fire rundkørsler.

Musikhus i røde teglsten er tegnet og klar til at blive bygget.

PER KIRKEBY:

Født i København i 1938.

Uddannet geolog og har deltaget i flere ekspeditioner til Nordgrønland. I begyndelsen af 1960'erne bliver han tilknyttet Den Eksperimenterende Kunstscole i København.

1973 "Lille muret hus" i Ikast. Med dette værk begynder arbejdet med murstensskulpturer.

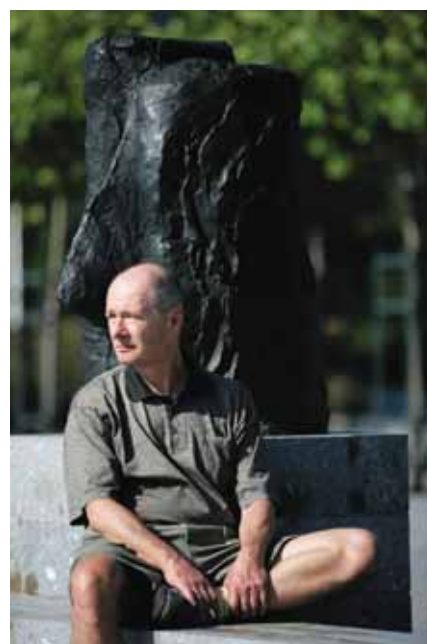
I slutningen af 1970'erne får han et internationalt gennembrud som maler, grafiker og billedhugger.

1978-89 professor ved kunstakademiet i Karlsruhe.

1988 professor ved kunstakademiet i Frankfurt.

1999 udsmykningen af loftet i Det nye Kongelige Bibliotek er et af hovedværkerne.

Per Kirkeby har også lavet scenografi, film og skrevet mere end 50 bøger.

Øverst: Aars' nye musikhus tegnet af Per Kirkeby i samarbejde med arkitektfirmaet Kjaer & Richter står klart til at blive bygget.

KUNST OG ARKITEKTUR